

РОЗДІЛ V. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА

УДК 364.04(338.352)

DOI <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-3-25>

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ПРАКТИЦІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ

Замашкіна О. Д.

*кандидат педагогічних наук,
доцентка кафедри права і соціальної роботи
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
вул. М. Лисенка, 12, Ізмаїл, Одеська область, Україна
orcid.org/0000-0001-7343-3497
ozamashkina@gmail.com*

Рубан А. К.

*кандидат педагогічних наук,
доцентка кафедри права і соціальної роботи
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
вул. М. Лисенка, 12, Ізмаїл, Україна
orcid.org/0000-0003-0427-3551
ruban_ak@ukr.net*

Ключові слова: соціальна сфера, інноваційні процеси, інноваційні технології, територіальна громада, соціальна проєкти, соціальні послуги, цифровізація.

Статтю присвячено аналізу інноваційних процесів, що відбуваються у соціальній сфері України. Актуальність проблеми полягає у тому, що бурхливий розвиток соціальної роботи в Україні, спричинений загальними світовими тенденціями взагалі та зокрема в Україні, особливо у гострий кризовий період та на тлі воєнних подій спонукає до пошуку і застосування новітніх технологій, нестандартних оперативних дій в організаційно-управлінській і соціальній сферах. Метою статті є висвітлення найкращих інноваційних технологій у соціальній сфері для комплексного надання широкого спектру соціальних послуг різним категоріям населення.

З'ясовано, що інноваційні процеси, що відбуваються у соціальній роботі, передбачають модернізацію не лише її окремих аспектів, а й усієї соціальної сфери, що є рушійною силою ефективних позитивних перетворень у суспільстві. До інноваційної діяльності можемо віднести технологію соціального проєктування, яка особливо актуалізувалася у зв'язку з воєнними подіями в Україні. Саме елементи соціальної структури (підприємства, установи, організації, що надають необхідні послуги та задовольняють потреби громадян) знаходяться у центрі дослідження, вдосконалення та розвитку соціальних об'єктів, що працюють у територіальній громаді. Останніми роками успішно працює велика кількість соціальних проєктів, краудфандингових платформ, залучені соціальні мережі для просування соціальних ініціатив для надання ефективної своєчасної допомоги різним категоріям населення. Проаналізовано декілька інноваційних практик, які довели свою ефективність, гнучкість і результативність у веденні соціальних випадків у кризові періоди, – кейс-менеджмент та інтегровані соціальні служби, що застосовують фахівці соціальної сфери в межах певних територіальних

громад. Визначено переваги та недоліки у застосуванні зазначених моделей; констатовано, що держава намагається залучати представників недержавного сектору як надавачів соціальних послуг, але цей процес потребує удосконалення законодавчих його регуляторів.

Обґрунтовано, що застосування процесу цифровізації соціальної сфери та застосування е-сервісів сприяють оптимізації ресурсів, розширенню доступу до соціальної допомоги та забезпеченню швидкої реакції на потреби населення України.

INNOVATIVE PROCESSES IN SOCIAL WORK PRACTICE IN UKRAINE

Zamashkina O. D.

PhD of Pedagogical Science,

Associate Professor at the Department of Law and Social Work

Izmail State University of Humanities

M. Lysenko str., 12, Izmail, Odesa region, Ukraine

orcid.org/0000-0001-7343-3497

ozamashkina@gmail.com

Ruban A. K.

PhD in Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department of Law and Social Work

Izmail State University of Humanities

M. Lysenko str., 12, Izmail, Odesa region, Ukraine

orcid.org/0000-0003-0427-3551

ruban_ak@ukr.net

Key words: *social sphere, innovative processes, innovative technologies, local community, social projects, social services, digitalization.*

The article is devoted to the analysis of innovative processes taking place in the social sphere of Ukraine. The relevance of this issue stems from the rapid development of social work in the country, driven both by global trends and by internal challenges, particularly in times of acute crisis and against the backdrop of military events. These circumstances necessitate the search for and implementation of advanced technologies as well as unconventional operational approaches in organizational, managerial, and social practices. The purpose of the article is to examine the most effective innovative technologies in the social sphere aimed at ensuring the comprehensive provision of a wide range of social services to various categories of the population.

It has been established that innovative processes in social work involve the modernization not only of specific aspects of the field but also of the social sector as a whole, which serves as a driving force for effective and sustainable transformations in society. Innovative activities include, in particular, the technology of social project design, which has gained heightened importance in connection with the ongoing military events in Ukraine. Special attention is paid to elements of the social infrastructure – enterprises, institutions, and organizations that provide essential services and meet citizens' needs – as they constitute the focus of research, improvement, and development within local communities. In recent years, numerous social projects and crowdfunding platforms have been successfully launched, while social media has been actively employed to promote social initiatives and deliver timely, targeted assistance to diverse population groups.

The article analyzes several innovative practices that have demonstrated effectiveness, adaptability, and efficiency in managing social cases during

crisis periods, including case management and integrated social services implemented by professionals within specific territorial communities. The advantages and limitations of these models are discussed. It is emphasized that while the state strives to involve representatives of the non-governmental sector as providers of social services, this process requires further improvement of legislative mechanisms and regulatory frameworks.

Furthermore, the study substantiates that the digitalization of the social sphere and the introduction of e-services significantly contribute to resource optimization, the expansion of access to social assistance, and the provision of a rapid response to the needs of the Ukrainian population.

Постановка проблеми. Останніми десятиліттями відбувається бурхливий розвиток соціальної роботи в Україні, спричинений світовими тенденціями у розвитку соціальної сфери як окремої інституції держави. Донедавна вважалося, що інноваційні процеси можливі лише в економічній сфері, але у зв'язку з широким застосуванням у соціальній роботі поняття «технологія» як алгоритму діяльності, у процесі якої досягається певна соціальна мета, орієнтована на досягнення більш комфортного життя громадян загалом та, зокрема, тих осіб, що знаходяться у складній життєвій ситуації, воно стало вживаним і відносно соціальної сфери, і соціальної політики держави.

Військові дії в Україні спонукають до швидкого реагування на інноваційні процеси, що ґрунтуються на пошуку і застосуванні новітніх форм і методів, нестандартних оперативних дій не лише в науково-технічній і інтелектуальній, а й в організаційно-управлінській і соціальній сферах. Будь-який процес, що відбувається в суспільстві і спрямований на його перетворення, можна розглядати як соціальну роботу, як певний вид соціальної взаємодії та механізм інноваційного соціального розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз наукових досліджень і публікацій щодо інновацій, інноваційних процесів, інноваційних технологій у соціальній сфері свідчить про значний спектр досліджень із даної проблематики та дотичних до неї аспектів.

Значну кількість наукових праць присвячено опису методологічних аспектів соціальних інновацій, що викладені у науковому доробку І. Григ, Д. Завіршек, І. Зверєвої, І. Коновальчук, М. Лукашевич, О. Матюшенко, Т. Семигіної, В. Покладової, та їх упровадженню у практику соціальної роботи – І. Савельчук, О. Яремчук, Langer A., Eurich J., S. Güntner та ін. Проблема особливостей упровадження інновацій соціальної роботи відповідно до основних перспективних напрямів (надання і отримання соціальних послуг, підтримка держави або територіальної громади, наявність необхідних ресурсів) була предметом дослідження Ю. Буй, Ю. Горемікіної, І. Савель-

чук та О. Котикової, О. Прокопчук, Г. Слезанської, І. Ярової; різних аспектів інноваційних процесів у соціальній сфері (Є. Дурманенко, І. Мельнічук, В. Панченко, Н. Платонова, Н. Шуст).

Теоретико-методологічним основам соціального проектування як одного з інноваційних напрямів у соціальній сфері присвячено праці вітчизняних та зарубіжних дослідників: Н. Бака-Тавіри, О. Безпалько, Т. Бутченко, В. Глазичева, М. Довгої, А. Енгель, В. Киричука, Т. Костєвої, О. Кравчук, Г. Лемко, С. Мішиної, Г. Михайлишина, Г. Нагорної, Д. Пузікова, Н. Туболец, В. Шкурко та ін.

Зазначені напрями дослідження є ґрунтовною основою для подальших наукових розвідок у заявленій нами проблемі.

Мета статті – висвітлення найкращих інноваційних технологій у соціальній сфері для комплексного надання широкого спектру соціальних послуг різним категоріям населення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інновації у соціальній сфері характеризуються різноманітністю ініціатив, інноваційною діяльністю, застосуванням у різних сферах людського буття, що, безсумнівно, характеризує соціальну роботу як окремий соціокультурний інститут соціальної підтримки і безкорисної допомоги, надання широкого спектру соціальних послуг різним категоріям населення, що опинилися у складних життєвих обставинах. Інноваційні процеси, що відбуваються у соціальній роботі, передбачають модернізацію не лише її окремих складників, а й усієї соціальної сфери, що є рушійною силою ефективних позитивних перетворень у суспільстві.

На думку І. Соловей, «соціальна інновація – це зміна відносин у суспільстві між різними групами, різними ролями: соціальними, інституційними, економічними... починається зі зміни мислення» [8].

Отже, неперервний процес розвитку суспільства вимагає й формування нових нетрадиційних соціальних технологій і компонентів, інноваційних засобів соціальної діяльності.

Розглянемо детальніше роль деяких інноваційних технологій у визначених державою цілях функціонування і соціального розвитку різних

сфер життєдіяльності суспільства та їх упровадження у соціальній роботі.

До інноваційної діяльності можемо віднести технологію соціального проєктування, яка особливо актуалізувалася у зв'язку з воєнними подіями в Україні. Як зауважує О. Матюшенко, «сучасне розуміння соціального проєктування може розглядатися у кількох площинах: науково-творча, соціально-превентивна і предметно-практична діяльність» [5]. Для подальшого розуміння інноваційної ролі соціального проєктування необхідно з'ясувати значення основних дефініцій «соціальне» та «проєктування».

Розглядаючи термін «соціальний», маємо на увазі, передусім, соціальну структуру суспільства, як зазначають А. Енгель та О. Кравчук, «до елементів якої відносяться певні соціальні групи: сім'ї з дітьми, різні категорії населення, територіальні громади та елементи соціальної інфраструктури – інституції, що надають необхідні послуги та задовольняють потреби громадян» [1, с. 256]. Елементи соціальної структури суспільства, своєю чергою, знаходяться у центрі дослідження, удосконалення та розвитку соціальних об'єктів, які охоплюють обширний спектр соціальних інституцій: громадські, благодійні, релігійні організації, творчі та професійні об'єднання, художні, спортивні заклади тощо, які працюють у територіальній громаді. Однак і соціальні процеси можуть бути також об'єктами соціального проєктування. Отже, «проєктування розглядається як процес, який використовується для розроблення й упровадження інновацій у суспільстві. У соціальному проєктуванні О. Безпалько виділяє «одночасно науково-теоретичний і діяльнісно-практичний аспекти, які впливають на розвиток соціальних систем, інституцій на основі соціального передбачення, прогнозування та планування їхньої соціальних якостей і властивостей» [1, с. 258]. Класифікаційна різноманітність соціальних проєктів (сфера застосування, цільова аудиторія, тип діяльності, масштаб, тривалість) відбивається на їх різноманітності та можливості застосування у різних сферах життєдіяльності.

За роки російсько-української війни було втілено у життя велику кількість соціальних проєктів, які допомагають різним категоріям населення України адаптуватися до умов життя в умовах бойових дій. Назвемо найвідоміші з них: «ПрихистОК», започаткований за ініціативою команди волонтерів у перший день вторгнення (24 лютого 2022 р.) допоміг знати житло більше ніж 1 млн українців (2022); «Козацькому роду нема переводу» (2023), спрямований на підтримку українських захисників і захисниць ЗСУ; соціальний проєкт медичного напрямку «Підтримка наших захисників» у межах медичних центрів «Клініка

професора Стефана Хміля» (Тернопіль, Львів), що є одночасно партнером і волонтерського проєкту «Мій тато – Герой» (2022); «Родинам захисників» (2022), мета якого – взаємодія з родинами військовослужбовців, які перебувають у зоні активних бойових дій, та багато інших.

Окрім того, необхідно зазначити, що в Україні дедалі стає популярним використання краудфіндингових платформ; у зв'язку зі зростанням споживання продуктів Інтернету і соціальних мереж стало можливим залучення громадських організацій до соціальних проєктів та ініціатив. Краудфіндинг (колективна співпраця людей для добровільного фінансування справ або організацій) використовується для підтримки постраждалих, проведення соціально-політичних акцій, фінансування стартапів та ін. Найбільш відомі краудфіндингові платформи, які допомагають втілити соціальні проєкти в Україні: «Моє Місто», «Спільнокошт», «GO Fund», «RazomGO», «Startera», «UNITED 24», «dobro.ua» тощо. Для просування соціальних проєктів використовуються різноманітні соціальні мережі, які дають змогу залучити увагу та ефективно взаємодіяти з аудиторією. Найпопулярніші соціальні мережі, які використовуються для просування соціальних ініціатив: Facebook, Instagram, Twitter (X), YouTube, TikTok та ін.

Безумовно, утілення соціальних проєктів ґрунтується на соціальних ініціативах мешканців певної територіальної громади, підтримується місцевими громадськими організаціями та владними структурами. Метою інноваційних процесів на територіальному рівні стає досягнення максимально комфортних умов для життєдіяльності більшості мешканців громади, гуманізація міжособистісних та суспільних відношень, профілактика негативних явищ та гострих конфліктних ситуацій. Сучасна політична, соціальна та економічна ситуація в Україні вимагає пильної уваги до питань модернізації соціальної політики на місцях, що передбачає удосконалення ринку соціальних послуг, де у центрі уваги постає людина, яка з об'єкта перетворюється на суб'єкт соціальної політики.

Згідно із Законом України «Про соціальні послуги» [3], країна регулює та фінансує систему надання соціальних послуг, проте на сучасному етапі, особливо у воєнний період, уже відбуваються певні зміни в напрямі широкого залучення недержавних інститутів до цього процесу для задоволення потреб населення. Цілком погоджуємося з науковою позицією Г. Слосанської щодо моделі надання соціальних послуг у територіальній громаді (держава – громада – центри надання соціальних послуг), яка зазначає, що вона (модель) передбачає застосування інноваційних форм надання якісних соціальних послуг

тим категоріям населення, хто її потребує, при цьому залучаючи компанії та інституції недержавного сектору, які вчасно виконують соціальні замовлення, зацікавлені у цьому і ретельно виконують узяті зобов'язання більш якісно, що значно «покращує умови життєдіяльності окремих споживачів та суспільства у цілому» [7, с. 7–10].

Упровадження інновацій у соціальній сфері, безумовно, впливає на діяльність соціальних працівників у територіальних громадах під час воєнних подій, яка зазнає певних змін. Фахівці, що надають необхідну допомогу тим, хто її потребує, намагаються швидко адаптуватися до сучасних викликів суспільства та нових технологій, які полегшують отримання соціальних послуг тими, хто їх потребує, їх психосоціальної підтримки, захисту інтересів уразливих груп населення. Ключовими завданнями соціальної підтримки виступають зниження бідності та мінімізація соціальної нерівності людей, які і так перебувають за межею бідності.

Так, Ю. Горемікіна визначає низку інноваційних практик, які застосовують працівники соціальних служб, що «спрямовані на досягнення максимально ефективного результату як у вирішенні проблем конкретних осіб, що потребують підтримки, так і соціальних проблем суспільства загалом» [10, с. 91]. Серед усіх практик дослідниця виділяє найпоширеніші, які довели свою ефективність, гнучкість і результативність у веденні соціальних випадків, – кейс-менеджмент та інтегровані соціальні служби.

Дослідники О.М. Савчук та А.О. Галай зазначають, що кейс-менеджмент – технологія, що дає змогу вирішувати «проблеми соціального та психологічного характеру, міжособистісних відношень на основі безпосереднього контакту та взаємодії між соціальним працівником і клієнтом» [6, с. 133]. Соціальний працівник під час вибору моделі кейс-менеджменту обов'язково має урахувати особливості та потреби цільової групи, виступаючи як посередник або медіатор між клієнтом та соціальними службами, що надають послуги. Перевагами застосування будь-якої з моделей кейс-менеджменту (інтенсивного втручання, клінічної, зосередженої на сильних сторонах, універсальної брокерської) є індивідуальний підхід до клієнта, робота за конкретним випадком, збільшення обсягу і можливостей надання послуг, підвищення спроможності клієнтів у набутті навичок із самостійного вирішення проблем та встановлення взаємозв'язку зі службами, що надають послуги.

Професійна діяльність кейс-менеджерів дедалі є затребуваною, передбачаючи наслідки російсько-української війни, маючи на увазі значне збільшення в країні клієнтів з уразливих груп насе-

лення. Працюючи у державному і громадському секторах, у сільській та міській місцевостях, вони надають послуги за місцем проживання мешканців, контактуючи за телефоном, онлайн та ін.

Попри воєнну ситуацію в країні налагоджується процес модернізації надання якісних та доступних соціальних послуг тим, хто цього потребує, через створення нових чи залучення діючих соціальних агентств державної чи недержавної форм власності.

Практика інтегрованих соціальних служб передбачає «комплекс спеціалізованих служб, що створюються відповідно до потреб членів громади, реалізують певні напрями соціальної роботи, орієнтовані на надання адресної допомоги особам у подоланні складних життєвих обставин на основі інтегрованого підходу» [4, с. 70–71]. Завдання їхньої діяльності – гарантоване, прозоре, оперативне надання комплексної соціальної послуги клієнту, яка передбачає партнерство у діяльності державних і недержавних організацій, що діють в ОТГ.

На часі розширення діяльності інтегрованих соціальних служб у територіальних громадах, які працюють з уразливими групами населення. Після початку російсько-української війни Мінсоцполітики розробило рекомендації щодо організації надання соціальних послуг населенню, де зазначено, що екстрену (кризову) допомогу можуть отримати, насамперед, особи з інвалідністю, психічними розладами, інші особи у разі загрози життю та здоров'ю або перебувають у складних життєвих обставинах. Необхідно констатувати, що в Україні задіяно механізми залучення представників недержавного сектору як надавачів соціальних послуг шляхом соціального замовлення, але цей процес доволі слабкий за причин недосконалості законодавчих його регуляторів.

Невирішеними питаннями у діяльності інтегрованих соціальних служб залишаються: «нерівномірність доступу до отримання соціальних послуг, нестача ресурсів, низька оплата праці фахівців соціальної сфери, низька залученість недержавного сектору до надання соціальних послуг; потребує доопрацювання порядок визначення потреб у соціальних послугах у період військового стану» [9].

Отже, неухильне зростання нових технологій дає можливість соціальним працівникам використовувати різні інноваційні інструменти для підвищення ефективності діяльності та охоплення якомога більшої кількості клієнтів, які потребують допомоги. Ключовою інноваційною позицією у діяльності фахівців соціальної сфери вважаємо глобальне використання цифрових технологій та засобів комунікації, що дає змогу швидко реагувати на виклики, безперешкодно контактувати з

клієнтами та особами, представниками громадських організацій та владних структур через відеоз'язок, повідомлення, соціальні мережі. Упровадження та активне використання онлайн-сервісів у сфері отримання соціальних послуг у зарубіжних країнах (США, Канада, Франція) довели їх користь та зробили вплив на оптимізацію праці соціальних працівників.

Дослідники питання цифровізації соціальної сфери А. Жаворонок та І. Лопашук зазначають, що вона об'єднує державний і недержавний сектори у цифровій екосистемі, яка передбачає «використання сукупності взаємопов'язаних електронних сервісів для взаємодії з громадянами... інноваційних методів обробки та аналізу великих обсягів даних... Цифровізація сприяє оптимізації ресурсів, розширенню доступу до соціальної допомоги та забезпеченню швидкої реакції на потреби населення» [2, с. 254]. Зарубіжні вчені А. Langer, J. Eurich, S. Güntner зазначають, що через тенденцію старіння населення виникають проблеми у «забезпеченні якості та дефіциті ресурсів у державному та соціальному секторах, що є вагомою причиною для пошуку альтернативних рішень у наданні послуг, які б відповідали існуючим потребам; це включає саме використання технічних пристроїв» [11] у діяльності працівників соціальної сфери.

Відзначимо, що останніми роками Україна значно просунулася у впровадженні й використанні цифрових рішень, що дало змогу розширити діапазон соціальних послуг та надати їм більшої ефективності та доступності, а саме:

- налаштування електронних реєстрів отримувачів послуг;
- запуск державних платформ для подання заявок на соціальну допомогу та інші державні виплати;
- автоматизація обробки даних і розвитку мобільних додатків.

Останніми роками набирає потужності платформа «Дія», завдяки якій громадяни мають змогу отримувати широкий перелік державних послуг онлайн.

Необхідно зазначити, що Мінсоцполітики та Мінцифртрансформації України впроваджено екс-

периментальну платформу ЄІССС, яка оптимізує усі аспекти соціальної підтримки, котрі надають установи соціальної сфери, у межах спільного інформаційного середовища та єдиної технологічної платформи. Сьогодні ЄІССС має перелік із 10 видів допомог, які користуються попитом у різних категорій населення.

Отже, сьогодні в Україні доступні соціальні е-сервіси, які охоплюють різноманітні соціальні виплати для всіх верств населення, зокрема: «пенсії, субсидії, допомогу при народженні дитини, по безробіттю, особам з інвалідністю, постраждалим від російської агресії, для фізичних осіб – підприємців...» [2, с. 254].

Висновки та перспективи подальших розробок у цьому напрямі. Населення України переживає один із найскладніших і найтяжчих періодів життя. Але боротьба за незалежність і свободу вимагає швидкого реагування на виклики і проблеми, які постають перед суспільством і тим самим прискорюють впровадження прогресивних та інноваційних технологій у практику соціальної роботи.

Застосування таких інноваційних технологій, як соціальне проєктування, широке використання краудфандингових платформ та соціальних мереж для просування соціальних ініціатив, постає важливим інструментом для підтримки воїнів та членів їхніх сімей, ветеранів, ВПО, сімей із дітьми, що опинилися у складних життєвих обставинах. Відбувається й модернізація соціальних послуг в ОТГ за допомогою інноваційних практик (кейс-менеджмент та інтегровані соціальні служби), які дають змогу надавати оперативну, комплексну соціальну послугу особам, що її потребують. Не менше важливою технологією, яка міцно увійшла у наше життя, є впровадження онлайн-сервісів, що дало змогу значно полегшити соціальним працівникам комунікацію з клієнтами та розширити перелік соціальних послуг.

Уважаємо, що використання штучного інтелекту, медіаційної практики, волонтерських ініціатив, соціалізуючої ролі дозвілєвої діяльності соціальних працівників та ін. дасть змогу зробити значний внесок у побудову стійкіших громад у кризові часи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Енгель А., Кравчук О. Концептуальний погляд на соціальне проєктування у сфері державного управління. The 3rd International scientific and practical conference «Technologies and education in schools and universities» (January 23–26, 2024) Athens, Greece. International Science Group. 2024. 363 p. P. 256–264. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/57830/1/%D0%93%D0%A0%D0%95%D0%A6%D0%98%D0%AF.%D0%90%D0%A4%D0%98%D0%9D%D0%AB.01.24.pdf>
2. Жаворонок А.В., Лопашук І.А. Цифровізація соціальної сфери в контексті забезпечення економічної безпеки держави. *Економічний простір*. 2024. № 189. С. 253–258. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-45>

3. Закон України «Про соціальні послуги». 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
4. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації : навчально-методичний комплекс / за ред. І.Д. Зверєвої, Ж.В. Петровича. Київ : Фенікс, 2007. 528 с.
5. Матюшенко О.В. Соціальне проектування: теоретичні підходи до визначення. *Проблеми сучасних трансформацій*. 2022. URL: <https://www.reicst.com.ua/pmtl/article/view/2022-4-02-01/2022-4-02-01>
6. Савчук О.М., Галай А.О. Кейс-менеджмент у роботі з внутрішньо переміщеними особами. *Наукові записки НаУКМА. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*. 2016. 188. С. 70–74. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/10815>
7. Слозанська Г.І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи : монографія / за наук. ред. д-ра пед. наук, проф. В.А. Поліщук. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2018. 382 с. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/13712/1/8slozanska_monogr.pdf
8. Соловей І. Соціальна інновація починається зі зміни мислення. 2018. URL: <https://euprostir.org.ua/stories/138193>
9. Соціальні послуги в умовах війни: нові зміни та виклики. *Незалежний український аналітичний центр*. 2023. URL: <https://parlament.org.ua/analytics/soczialni-poslugy-v-umovah-vijny-novi-zminy-ta-vyklyky/>
10. Horemykina Yu.V. Innovative Social Work Practices for Vulnerable Groups of the Population in Ukraine. *Demography and Social Economy*, 2020. № 3(41). P. 91–113. URL: <https://doi.org/10.15407/dse2020.03.091>
11. Langer A., Eurich J., Güntner S. Innovation in Social Services: A Systematizing Overview based on the EU Research Platform INNOSER. *Springer VS*: London, 2019. 184 p. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-658-05176-1>

REFERENCES

1. Enhel A., Kravchuk O. (2024). Kontseptualnyi pohliad na sotsialne proiektuvannia u sferi derzhavnoho upravlinnia. [A conceptual view of social design in public administration.] The 3rd International scientific and practical conference «Technologies and education in schools and universities» (January 23–26, 2024) Athens, Greece. International Science Group. 363 p. P. 256–264. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/57830/1/%D0%93%D0%A0%D0%95%D0%A6%D0%98%D0%AF.%D0%90%D0%A4%D0%98%D0%9D%D0%AB.01.24.pdf> [in Ukrainian].
2. Zhavoronok A.V., Lopashchuk I.A. (2024). Tsyfrovizatsiia sotsialnoi sfery v konteksti zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky derzhavy. [Digitalization of the social sphere in the context of ensuring the economic security of the state]. *Ekonomichnyi prostir*. [Economic space]. № 189. P. 253–258. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-45> [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy «Pro sotsialni posluhy». (2019). [Law of Ukraine «On Social Services»]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> [in Ukrainian].
4. Intehrovani sotsialni sluzhby: teoriia, praktyka, innovatsii. (2007). [Integrated social services: theory, practice, innovations]. Navch.-metod. Rompleks [Educational and methodological complex] / Za red. I.D. Zvierievoi, Zh.V. Petrochko. Kyiv: Feniks. 528 p. [Edited by I.D. Zvereva, Zh.V. Petrochko. Kyiv: Fenix], 528 p. [in Ukrainian].
5. Matiushenko O.V. (2022). Sotsialne proiektuvannia: teoretychni pidkhody do vyznachennia. [Social engineering: theoretical approaches to definition]. *Problemy suchasnykh transformatsii*. [Problems of modern transformations]. URL: <https://www.reicst.com.ua/pmtl/article/view/2022-4-02-01/2022-4-02-01> [in Ukrainian].
6. Savchuk O.M., Halai A.O. (2016). Keis-menedzhment u roboti z vnutrishno peremishchenymy osobamy. [Case management in working with internally displaced persons]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Pedagogichni, psykholohichni nauky ta sotsialna robota*. [Scientific notes of NaUKMA. Pedagogical, psychological sciences and social work]. 188. pp. 70–74. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/10815> [in Ukrainian].
7. Slozanska H.I. (2018). Sotsialna robota v terytorialnii hromadi: teorii, modeli ta metody: monohrafiia [Social work in the territorial community: theories, models and methods: monograph]/ za nauk. red. d-ra ped. nauk, prof. V.A. Polishchuk. Ternopil: TNPU imeni V. Hnatiuka [edited by Dr. Pedagogical Sciences, Prof. V.A. Polishchuk. Ternopil: V. Hnatiuk National University of Education], 382 p. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/13712/1/8slozanska_monogr.pdf [in Ukrainian].
8. Solovei I. (2018). Sotsialna innovatsiia pochynaetsia zi zminy myslennia. [Social innovation starts with a change in mindset]. URL: <https://euprostir.org.ua/stories/138193> [in Ukrainian].

9. Sotsialni posluhy v umovakh viiny: novi zminy ta vyklyky. (2023). [Social Services in Wartime: New Changes and Challenges]. *Nezalezhnyi ukraïnskyi analitychnyi tsentr*. [Independent Ukrainian Think Tank]. URL: <https://parlament.org.ua/analytics/soczialni-posludy-v-umovah-vijny-novi-zminy-ta-vyklyky/> [in Ukrainian].
10. Horemykina, Yu.V. Innovative Social Work Practices for Vulnerable Groups of the Population in Ukraine. *Demography and Social Economy*, 2020. 3 (41), 91–113. URL: <https://doi.org/10.15407/dse2020.03.091> [in English].
11. Langer A., Eurich J., Güntner S. Innovation in Social Services: A Systematizing Overview based on the EU Research Platform INNOSER. *Springer VS*: London, 2019. 184 p. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-658-05176-1> [in English].

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 22.09.2025

Дата публікації: 20.10.2025